

Pozabljeni zdravnik

Ala Peče

Nedavno je minilo skoraj 66 let, odkar sem imela zadnjič v rokah revijo Zdravniški vestnik, katere naslednica je danes menda Isis – Glasilo Zdravniške zbornice Slovenije. Takrat je bil v vestniku objavljen nekrolog o umrlem 50-letnem zdravniku dr. Milku Pečetu. To je bil značilen zapis, kakršne so pisali v tistih časih. Poveličevanje umrlih ali preveč spomina nanje ni sodilo v čas »komunizma«. Pa tudi prizadevanja tedaj začetnika nove zdravstvene veje, ki sta ji zdravništvo, kaj šele javnost pripisovala komaj kaj več pomena od modne muhe, za Pečeta, prišleka v Ljubljani, niso bila nikakršna prednost. Prav nasprotno. In tudi v partiji – Zvezi komunistov ni bil nikoli. Gre namreč za prvega in v takratni SR Sloveniji edinega specialista za profesionalne bolezni, za utemeljitelja odkrivanja in zdravljenja profesionalnih, danes poklicnih obolenj v Sloveniji.

Milko, tudi Bogomir ali Ljubomir Peče se je rodil leta 1902 v dokaj premožni in že tedaj šolani družini na Ptujski Gori, kjer so imeli Pečetovi svojo družinsko posest. Ker je bil njegov oče Ivan višji poštni uradnik v Mariboru, je družina do upokojitve družinskega poglavarja živela tam, in sicer na današnji Maistrovi ulici poleg generala, ki je tej prometnici zapustil svoje ime. V Mariboru tedanjega avstro-ogrskega cesarstva, s pretežno nemškim in nemčurskim prebivalstvom, so Slovenci le težko prišli do besede. Svojo narodno zavest so ohranjali s kupovanjem in branjem knjig v slovenskem jeziku, naročanjem na mesečnike, kot sta bila npr. Ljubljanski zvon ali Slovan, z ustanavljanjem kulturnih in prosvetnih društev, pa tudi s prireditvami, kjer so ob razvedrilu utrjevali svojo narodno zavest. Premožnejše slovenske družine v mestu, kot so bili Pečetovi, so nudile revnejšim dijakom gimnazije tople obroke hrane, da so se ti lahko šolali. Ker pa jih večina zaradi pomanjkanja denarja po maturi ni mogla nadaljevati študija po svoji želji, so odhajali v brezplačna semenišča.

Milko Peče je maturiral na klasični gimnaziji, star komaj 17 let, in to v prvem letu nove države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Po maturi se je vpisal na medicinsko fakulteto v Pragi, ki pa jo je po štirih semestrih zamenjal za študij v Varšavi. Razlog: velika inflacija na Poljskem. Malo znano je, da je tedaj veliko Jugoslovanov študiralo v Varšavi, zlasti Srbi iz Panonske nižine in Slovenci iz slovenske Štajerske. Družili so se in prijateljevali, imeli so celo svoj pevski zbor in prirejali ugledne koncerte (o tem priča npr. koncertni spored v poljščini in francoščini). Peče je med študijem spoznal Nadjo Osipovno Grünberg, Rusinjo judovskega rodu, in se po svoji promociji 1. marca 1926 z njo tudi poročil. Nato se je, star 23 let, z diplomo v žepu in z 20-letno ženo vrnil v svojo domovino in na Ptujsko Goro.

Zdaj so novopečenega zdravnika pričakale nove skrbi: služenje vojaškega roka in obvezna zdravniška praksa. Po predolgi vojaščini do 19. 6. 1927, ker ni opravil obveznega izpita za povišanje svojega vojaškega čina, je zaprosil v mariborski bolnišnici za mesto stažista. Tam pa ga iz političnih razlogov niso sprejeli. Njegov primer so morali preučiti na javnem zasedanju oblastne skupščine. Šele konec leta 1928 so se ga končno usmili. In kam po praksi? Pravo življenje se je pravzaprav šele začelo: služba, dom, družina, denarni prihodki. Slehernik v stari Jugoslaviji, ki ni bil član klerikalne stranke in se je povrh imel ali celo proglašal za Slovenca, je bil povsod in v vseh službah nezaželen. Po mučnem čakanju na zaposlitev je mlademu zdravniku uspelo s posredovanjem generala Maistra, bivšega soseda njegove družine v Mariboru in očetovega prijatelja. Izposloval mu je dovoljenje za

opravljanje zasebne zdravniške prakse v Apačah pri Gornji Radgoni, v takratni občini Velka, Trate.

Apače so bile v tridesetih letih prejšnjega stoletja dokaj pust in žalosten kraj. Večina prebivalcev je bila Nemcev protestantske veroizpovedi. V socialnem in finančnem pogledu so bili v mnogo boljšem položaju od tamkajšnjih Slovencev, kajti ti, mali kmetje, obubožani obrtniki, dninarji in tu in tam kakšen proletarec, niso imeli ne denarja ne družbenega ugleda, kaj šele kakega družbenega ali družabnega položaja. Župan, pastor, župnik in trgovec niso govorili njihovega jezika. Zakonca sta prebivala v župnišču protestantskega pastora, za kar sta mu morala kuhati tople obroke hrane. In rodila se jima je hči.

Leta 1931 je preminil Milkov oče Ivan Peče, ki se je bil po koncu prve svetovne vojne vrnil iz Maribora nazaj na Ptujsko Goro, kjer je nato vse do svoje smrti županoval kot zelo spoštovan občan. Nekaj mesecev kasneje se je na Goro vrnil tudi Milko Peče. Kako je tedaj dobil dovoljenje za zasebno prakso in kdo je posredoval, lahko le ugibamo.

Naselil se je v rojstni hiši tik pod obzidjem še danes zelo poznanega božjepotnega hrama Matere božje. Ptujška Gora (v različnih obdobjih imenovana tudi Črna Gora ali Bergneuschift pod Nemci) je bila takrat trg z župnikom in organistom, s petrazredno osnovno šolo v nadstropni zgradbi in z nekaj učitelji, s pošto, gostilno, trgovino in sploh z vsem, kar je sodilo v urejeno vaško središče. Tržani so svojega rojaka in še zdravnika povrh sprejeli odprtih rok. Po nekaj letih je Pečetu uspelo dobiti še honorarno zaposlitev banovinskega zdravnika in dovoljenje za »ročno lekarno«, v kateri je lahko prodajal zdravila samo po določenih predpisih.

Območje, na katerem naj bi Peče skrbel za bolnike, v Halozah od Makol do Rogatca in Podlehnik ter z delom Ptujškega ali Dravskega polja, je bilo med najrevnejšimi v vsej Sloveniji. Revno in zaostalo je ostalo vse do sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Pri pridobitvi banovinske službe mu je bila nedvomno v pomoč tudi gospa Hubricht, lastnica tkalnice in predilnice ter obrata za predelavo tanina »na Amrah«, kot se je po domače reklo tovarni v Majšperku ob reki Dravinji pod Ptujsko Goro. Ta tujerodna gospa je potrebovala zdravnika za svoje delavce, za peščico proletarcev sredi sestradanih viničarjev in dninarjev. Doktor naj bi preprečeval bolniške izostanke zaposlenih in s tem izgubo tovarne. Zgodilo se ni nič podobnega, vrstili so se le večni spori, sodni postopki, politična nesoglasja med obema tekmečema. Kajti industrijski stroji, povrh še preglasni, delo v treh izmenah ..., so spreminjali ustaljen način življenja prvih tovarniških delavcev in jim povzročali celo dodatne zdravstvene tegobe. Nekega dne je »dohtar« ugotovil, da postajajo nekateri iz tovarne, ki jih osebno pozna ali so bili celo njegovi pacienti, naglušni. Zakaj zdaj, ob redni službi in z malo več denarja v žepu, ta nadloga?! In to brez kakršnega koli razloga!? Tedaj se je najbrž prvič srečal z boleznimi ob delu na določenem delovnem mestu. Ali je le tako domneval? Vendar so se znamenja, da se ne moti, množila.

Kot zdravnik je obiskoval bolnike v tesnih grapah bogu za hrbtom v okolici Podlehnik pod Ptujsko Goro, kjer so rogaški kamnarji in kamnoseki v rudniku Šega kopali kremenov peščenjak. Že od začetka 18. stoletja je bilo tam doma tudi glažutarstvo. Iz rude so izdelovali brusilne kamne ali podboje za vrata in okenske okvirje. Rudo so uporabljali tudi za izdelovanje stekla. Peščenjak v tej sicer malo rodovitni zemlji, v teh skritih kotlinah, od koder

človekov pogled ni segal v druge konce sveta in se zato prebivalci od tod niso izseljevali, je bil njihov edini vir zaslужka. Večina prebivalcev pa je obolevala na pljučih. Obolevali so zdaj, med obema svetovnjima vojnoma, enako kot že generacije prej. Dr. Peče se je namreč lotil raziskovanja matičnih knjig od prvih zapisov do njegove sedanjosti in dokazal, da kremenov peščenjak ne nudi le kruha, temveč tudi krajša življenje. Ta potuhnjena silikoza, za katero so očitno obolevali kamnarji in kamnoseki, se s svojimi oblikami bistveno (najbrž) ne razlikuje od tuberkuloze, ki so jo sicer poznali skoraj v vsaki haloški družini. S sušico, s tuberkulozo vselej lačnih viničarjev in dninarjev je bilo namreč tako kot s kako epidemijo, le s to razliko, da vsaka množična okužba, naj jo povzroči kakršen si bodi dejavnik, vselej enkrat izzveni. Sušice pa se človek s praznim želodcem, v mrazu in v slabih bivalnih razmera ni mogel nikoli znebiti. Tako sta bili poleg umrljivosti porodnic in dojenčkov tuberkuloza in silikoza največja skrb in hkrati izziv gorskega zdravnika.

Po prvi svetovni vojni in komunistični revoluciji v Rusiji je pred Sovjeti bežalo na sto tisoče pretežno aristokratov in pripadnikov nekdanje caristične armade. S svojimi družinami in tudi sorodniki vred so se razkropili po vsej Evropi, naselili pa predvsem v državah, ki so jim same ponudile zavetje. To jim je ponudila – med redkimi – država SHS, malo kasneje imenovana Jugoslavija, kajti družina Karađorđević je bila v svaštvu z ruskim carjem, sam kralj Aleksander pa se je šolal na ruskih vojaških akademijah. Za razseljene Ruse je v prvih letih kar lepo skrbel Rdeči križ. V Sloveniji je francoski Rdeči križ s svojim denarjem omogočil ustanovitev sanatorija za pljučne bolezni v srednjeveški graščini Vurberk ob cesti med Mariborom in Ptujem. Opremili so ga z najnovejšimi aparaturami tistega časa. Bili so kos zdravljenju »konservativnih in akutnih oblik zdravljenja pljučnih bolezni... (citata)«, imeli so rentgenološki kabinet in naprave za fizikalno terapijo ter baje 18 večposteljnih sob. Edini daleč naokoli pa so imeli tudi lastno električno centralo, vodovod, kanalizacijo in več ruskih zdravnikov s primarijem dr. Boleslavom Okolo-Kulakom na čelu. Vurberk ni daleč od Ptujске Gore in Peče, večč tudi ruščine, se je kmalu spoprijateljil s kolegom prišlekom. Poleg strokovnih knjig, ki jih je dr. Peče neprestano naročal, ter ob dopisovanju z zdravniki in lekarnarji iz sosednih dežel so morali biti novo poznanstvo, oprema ambulant in najbrž še načini zdravljenja v sanatoriju zanj zelo zanimiva in koristna dopolnitev njegovi »medicinski« radovednosti. Kmalu sta oba z Okolo-Kulakom ordinirala na Ptuju v ambulanti za pljučne bolezni. Še več: Pečetu je občasno uspelo, da so na Vurberku, bolnišnici izključno za ruske migrante, sprejeli na zdravljenje katerega njegovih pacientov, seveda po znižani ceni. Denarja za zdravstvo pa je tedaj v državni malhi in zasebnih žepih primanjkovalo še nekoliko bolj kot danes.

Med letoma 1918 in 1945 je bila Slovenija razdeljena na Savsko in Dravsko banovino, na videz na dve samostojni upravni enoti, ki pa sta bili v resnici vodeni povsem centralistično iz Ljubljane. Kljub temu je dr. Pečetu in njegovim bolj razgledanim rojakom z leti uspelo, da se je Ptujсka Gora začela »razvijati« – kot bi se ne lepo in zelo posplošeno izrazili danes. Banovina je zgradila skromen zdravstveni dom. Opremil ga je ljubljanski Higienski zavod ter ga uvrstil v svojo mrežo zavodov, ki so jih nadzorovali zdravniki iz prestolnice: Bonač, Šimenc in Pirc. Leta 1937 je prišla na Ptujсko Goro še medicinska sestra ali »zaščitna sestra«, kot so jo poimenovali domačini. Banovina je svojo uslužbenko sicer slabo (600 dinarjev) in neredno plačevala, zdravniku in njegovim rojakom pa je bila imenitna pomoč. Malo prej (najbrž) se je domačinka gospa Grušovnik, tudi po prizadevanjih zdravnika in sokrajanov, na

račun banovine izšolala za babico. Porodnice so jo na začetku zavračale, češ, »gabim se ji, saj si natika rokavice«. Potem so ustanovili na Gori še »Proti tuberkulozno ligo Ptujška Gora z okolico«, ki se je financirala s prostovoljnimi prispevki (pobiranje denarja z nabiralno polo in podpisi) vaščanov in tudi bogatejših meščanov Ptujja in Maribora, na veselicah, tombolah in prosvetno-kulturnih dogodkih. Tako so zbirali denar za tuberkulozne in silikozne bolnike, za posebna zdravila za otroke in kasneje še za vsakodnevni topel obrok hrane najbolj revnim šolarjem osnovne šole na Ptujški Gori.

Po ozkih, ovinkastih in prašnih ali blatnih poteh po gričevnatih in kotanjastih predelih svojega okoliša je doktor pešačil do svojih pacientov ali pa potiskal svoje kolo v dežju, soncu ali mrazu iz dneva v leta. Električne in vodovoda ni bilo niti v njegovi ali banovinski ordinaciji niti na njegovem domu ali kjer koli v bližini.

Pred drugo svetovno vojno je bila na slovenskem Štajerskem zelo močna kulturna zveza, s pravim imenom »Kulturbund«, organizacija domačinov nemške narodnosti in simpatizerjev nemštva. Člani te organizacije so skrbno popisovali politične, verske in siceršnje značilnosti svojih sokrajanov – slovenskih rodoljubov. Tako so Nemci takoj ob svojem prihodu vedeli, komu niso dobrodošli. Organizirali so – dobesedno – ogled vsakega posameznega, sumljivega državljan v deželi, ki so jo priključili rajhu. Po tem, kar so videli na njihovih obrazih, koži ali na postavi, in na osnovi podatkov Kulturbunda so jim odredili rdeče, zelene ali bele osebne izkaznice. Družino Milka Pečeta so zaradi doktorjevih znanih političnih stališč in judovskega porekla njegove žene (njen deklinški priimek Grünberg njenega izvora pač ni mogel prekriti), njenih črnih las in temnejše polti ter podobnih značilnosti ene od hčera proglasili za »potrebno nadzora« – za »Schutzangehörige.« Dobili so bele osebne izkaznice z debelo, rdečo poševno črto na naslovni platnici dokumenta. To je pomenilo: omejena pravica gibanja, obvezna vključitev otrok v otroški vrtec, prepoved šolanja na gimnazijah, obvezno prostovoljno delo v Avstriji ali Nemčiji in živilske karte z omejeno možnostjo nakupa. Npr. o sladkorju ali rižu, kaj šele o kakem priboljšku ob praznikih, so lahko ljudje z belimi izkaznicam samo sanjali. Kot kaže zgodovina, pa je bilo takih bolj malo. Okupatorji so podelili največ zelenih izkaznic. Te naj bi nakazovale, da bi njihovi lastniki nekoč morda lahko postali pravi Nemci; rdeče pa so potrjevale pravoverno nemštvo. In tudi teh je bilo bolj malo.

Peče je vedel, da ga ne čaka kaj prida dobrega. Vključil se je v OF. Ob priprošnjah nekaterih sicer nemškutarskih vaščanov so ga oblasti prvo leto še nekako prenašale. Toda leta 1942 so ga internirale na Saško v kraj Wolkenstein v nekdanji Nemški demokratični republiki. Služboval je kot zdravnik s spremstvom. Zdravniški poklici imajo pač v vseh vojnah nekatere prednosti. Leta 1944, ob silnih bombnih napadih zahodnih zaveznikov na Dresden in Leipzig in ob takratni vsesplošni zmedbi, mu je uspelo pobegniti, se prebiti do doma in oditi v partizane. Nadji Grünberg je gotovo rešilo življenje dejstvo, da je že pred prihodom okupatorjev živela na vasi, kjer so se, vsaj v tistih časih, kakršne koli posebnosti lažje prikrile, saj so bile vajeti oblasti na podeželju bolj ohlapne.

Dr. Pečeta so imenovali za okrožnega zdravnika mariborskega okrožja že v partizanih na Pohorju. Tako se je po osvoboditvi avtomatično nastanil v mestu svoje mladosti. Že takoj septembra 1945 mu je sledila družina. Štajerska prestolnica je bila za Beogradom najbolj zbombardirano jugoslovansko mesto. V središču Maribora je ostalo komaj kako steklo na oknih celo. Tudi vse ceste niso bile prevozne. Bilo ni ne kurjave, ne hrane in drugih

potrebščin. Vso zimo 1945/46 se ni nič spremenilo. Nove oblasti so odredile polnoletnim občanom, da z udarniški deli odpravljajo sledi vojne. Udarniškem delu se ni mogel ogniti niti »šef zdravnik« okrožja, le da ni pospravljajal ali odvažal ruševin, temveč je ob nedeljah z ekipo zdravstvenih sodelavcev oskrboval obbolele na podeželju.

»Načelnik zdravstvenega odseka okraja Maribor« je moral biti predvsem organizator: mukotrpno iskanje in prosjačenje na vse strani za medicinske pripomočke; organizacija zdravniške oskrbe prebivalcev (razen v bolnišnicah), iskanje zdravnikov, prevečkrat tudi dokazovanje njihovega primerne političnega prepričanja, nadzor zaporov, zavetišč in taborišč, preprečevanje infekcijskih bolezni, pravih epidemij, iskanje postelj v zdraviliščih po vsej Sloveniji za tuberkulozne bolnike, skrb za cepljenje otrok, za nosečnice ... Z diktatorsko doslednostjo mu je uspelo povsem iztrebiti nalezljivo, prav epidemično bolezen več generacij – trahom, za kar si je zaman prizadeval že zdravnik dr. Brandieuev v Prekmurju pred vojno in celo Nemci med njo. Zmaga nad to hudo boleznijo oči, ki vodi z leti v popolno slepoto in ki ji danes ne poznamo niti imena, je bila res velik dosežek ukrepov mariborskega Zavoda za zdravstveno varstvo s Pečetom na čelu. Ob tem se spomnimo še knjige Miška Kranjca »Povest o dobrih ljudeh« in filma Franceta Štiglica po istoimenskem romanu o življenju ljudi s trahomom ob Muri in muriščih.

Med delovne naloge dr. Pečeta je sodila tudi skrb za nastanitve in higiensko-zdravstvene razmere v barakarskem naselju ob tovarni aluminija v Strnišču na Dravskem polju – v današnjem Kidričevem. Tovarno so zgradili Nemci, barake pa so ostale še iz časov po prvi svetovni vojni. Tja je tedaj oblast novoustanovljene države SHS namestila večne emigrante – slovenske Primorce, ki so se ob prihodu fašizma na oblast v Italiji zatekli na Češko ali v Avstrijo, torej v Avstro-Ogrsko. Leta 1919 sta ti dve severni sosedi, zdaj samostojni državi, domnevali, da je prišel čas, da se izseljenci vrnejo domov na slovensko ozemlje. (Primorci iz teh barak so se nato naselili na Štajerskem in v Prekmurju; v Prekmurju po najbolj revnih, nerodovitnih zemljiščih.) Te opustele lesene zgradbe v Strnišču pa so okupatorji uporabili za delovno taborišče, proti koncu vojne pa kot koncentracijsko taborišče za Jude, Litovce, Latvijce in druge. Po osvoboditvi so barake služile kot zapor za imetnike manjših trgovin, obrtnih delavnic, gostiln in kakih drugih obratov Slovencev, ki naj bi sodelovali z Nemci ali bili preveč premožni. V bistvu je bil zapor le izgovor, da so jim lahko odvzeli, navadno pičlo, lastnino. V ta zapor je hodil dr. Peče. Tam so poleg umazanije in bolh vznikale bolezni, vendar pa zdravnik o bivšem Sterntahlu ni nikoli govoril.

Pa še zanimiv, danes povsem pozabljeni dogodek. Načelnik zdravstvenega odseka dr. Peče je moral poskrbeti za nastanitev in življenje emigrantov – otrok iz Bosne in Hercegovine, za osirotela in povsem prestrašena, sestradana bitjeca brez domov in ljubezni. Sprejemale so jih celo zelo revne slovenske družine. Nemalo teh otrok se ni nikoli več vrnilo v svojo domovino. Postal so, preprosto in razumljivo, **mi**.

Dr. Peče je imel le malo časa za paciente, vendar ni mogel brez njih. Nekajkrat tedensko je ordiniral popoldne na Aleksandrovi, kmalu Partizanski cesti v Zavodu za zdravstveno varstvo. Organiziral je ambulanto za profesionalne, danes poklicne bolezni, prvo te vrste v Slovenije in – kot kažejo podatki – celo prvo v Jugoslaviji. Nadaljeval je z raziskovanjem obolelih v rudnikih in peskokopih, v preglasnih prostorih, podhranjenih in brezposelnih ter zdaj še proletarcev vseh vrst. Svoje paciente je obravnaval z diagnostičnimi metodami, ki so mu bile

tedaj dosegljive, ki pred njim niso bile v rabi in jih niso poznali niti najnaprednejši med zdravniki. Toda njegov »mariborski čas« v tej ordinaciji in tem mestu, kjer je poleg zdravstva in zdravilstva zdaj našel skoraj vse, kar je vselej potreboval za svojo dušo – gledališče, opero in balet, koncerte in profesionalno petje v pevskem zboru, prijateljevanje z izobraženimi kolegi in someščani – je bil zelo kratek. Kajti leta 1948 so v republiki reorganizirali nekatere upravne službe in dr. Peče je prejel odlok, da ga Ministrstvo za narodno zdravje premešča v Ljubljano na Centralni higienski zavod za zdravstveno varstvo. Leto kasneje so prav v okviru tega zavoda na Miklošičevi cesti v Ljubljani ustanovili Dispanzer za poklicne bolezni, katerega prvi »šef« in edini zdravnik z medicinsko sestro, bivšo redovnico je postal dr. Milko Peče. Prav gotovo je bil v teoretičnem in praktičnem pogledu edini za novo področje medicine usposobljen zdravnik te stroke, na katero so s skepsjo gledali celo mnogi kolegi. S svojo doslednostjo in prepričanjem v svoj prav je gotovo mnogim in mnogokje postal trn v peti. Konec leta 1950 se je začel pripravljati na specializacijo v Angliji, ki bi mu jo omogočili tudi s pomočjo Beograda. Potreboval je 12 fotografij za potne liste in za drugo administrativno kramo. So bili pač taki časi. Poleg tega se je že tedaj govorilo o ustanavljanju stolice za medicino dela na Medicinski fakulteti, ki naj bi jo zasedel prav dr. Milko Peče. V ambulanti pa je dobil pomočnika, »učenca«, mladega zdravnika dr. Saša Cvahteta.

Ob prihodu v Ljubljano leta 1948 je Milko Peče živel podobno kot za časa svojega študija v Varšavi: v podnajemniški sobi, z živilskimi kartami v žepu, na katere je lahko komaj kaj kupil; kosila v Ljudski kuhinji, družina v Mariboru. Brez znancev in prijateljev. Z izjemo dr. Bedjaniča, ki je zdaj delal na infekcijski kliniki, pred meseci pa sta bila še soborca v mariborskem okraju. Le včasih ob sobotah, kadar se v soboto ni z vlakom vračal v Maribor in v nedeljo zvečer nazaj v Ljubljano, so se sestajali bivši dijaki sošolci (Slodnjak, M. Bedjanič ...) pri solastniku gostilne na Rožniku, g. Obersnelu, ob kozarčku in kaki klobasi, če jo je seveda imel. Peče je cele dneve prebil v ambulanti s tremi prostori z belimi stenami in belimi vrati, s kupi knjig, z napravo(?) za pregledovanje rentgenskih slik nad pisalno mizo, na njej pa papirji in papirji. In ta 192 centimetrov visoki zdravnik se je ob pacientih v čakalnici in v svojem zdravniškem gnezdu očitno dobro počutil. Tako rekoč »domačim« kamnarjem, ki jih je preučeval že pred desetletji, je zdaj pridružil rudarje iz Idrije in Črne na Koroškem. Če je v tistih prvih povojnih letih napredovalo vedenje o tuberkulozi in so se močno izboljšali načini in možnosti njenega zdravljenja, so raziskave raznih vrst obolenj, kot posledic zdravju škodljivega delovnega okolja, ostale predvsem izziv osamelega Štajerca v Ljubljani. To lahko razberemo tudi iz vsebin različnih biltenov, seminarjev, srečanj zdravnikov doma v Sloveniji ali v drugih republikah (npr. kongresa fiziologov FNRJ v Opatiji, 1.–4. 10. 1950; sestanka strokovnjakov za higieno dela v Zagrebu, 5.–8. 7. 1950; časopisa jugoslovanskih ftziologov, letnik III, 1951 ...).

Peče si je dopisoval s kolegi z Golnika in iz Topolšice, jim svetoval in pošiljal svoja pisanja. Bolnikov, ki jih je preiskoval v ordinaciji in jim spisal diagnoze, sebi pa ob tem zabeležil kake domneve, slutnje, potrebe po novih spoznanjih ..., se je v dobrih štirih letih gotovo nabralo na stotine. Med pisnimi dokazi njegovega zelo kratkotrajnega dela, ki so se ohranili, vsaj na njegovem domu, lahko na tem mestu naštejemo le naslednje: »O silikozi«, »O silikozi rogaških kamnarjev«, »Zastrupljenje s svincem«, »Zastrupljenje z bencolom«.

Septembra leta 1951 je dr. Pečetu končno uspelo dobiti stanovanje v Ljubljani, da se mu je lahko pridružila tudi družina. V začetku naslednjega leta je sam odkril in si tudi postavil

diagnozo, da je zbolel za rakom na pljučih; da mu torej odreka življenje prav tisti organ, ki mu je v svojem bivanju posvečal najbrž največ pozornosti. In ko je septembra leta 1952 doživel starost 50 let, smo ga decembra istega leta tudi pokopali.

Napisano leta 2018.

Ala Peče, Ljubljana